

До спеціалізованої вченої ради
Д 64.051.01 Харківського
національного університету
імені В.Н. Каразіна

Відгук

офіційного опонента,

**доктора економічних наук, професора Осецького Валерія Леонідовича
на дисертаційну роботу Глуценко Ольги Вікторівни
«ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТОНІКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи та її зв'язок з напрямками науково-дослідних робіт.

В економічній науці Заходу напрям, що вивчає проблематику економічної ефективності ринку та соціальну привабливість альтернативних економічних рішень, окреслює шляхи підвищення суспільної корисності, отримав назву «економіка добробуту», що описує умови економічного оптимуму в суспільстві та його підсистемах, досліджує ефективність фінансових систем, а також їх елементів, включаючи розподіл вироблених у суспільстві благ.

Теорія добробуту виходить з того, що безліч рішень суспільної важливості не можуть ухвалюватися на основі лише ринкових механізмів через те, що тоді кооперативні механізми не будуть ефективно задіяні при децентралізованих діях агентів. Для виправлення відповідних недоліків ринкових механізмів прихильники «економіки добробуту» пропонували безліч різних нормативних підходів. Це означає, що «економіка добробуту» - це нормативний аналіз економічних взаємодій з метою визначення умов ефективного використання ресурсів у структурі державних фінансів (через податки та субсидії, з погляду ефективної алокації ресурсів між приватним і державним секторами). Отже, «економіка добробуту» стосується фінансової архітекτονіки, як інструмента алокації ресурсів, розподілу й перерозподілу

доходів, а також джерел фінансування суспільних благ та соціальних трансфертів.

З цих причин питання пошуку фінансових інструментів задоволення потреб людей, підвищення їх добробуту та умов життя в Україні набуває надзвичайної актуальності.

Пошук шляхів підвищення якості, кількості та умов розподілу фінансових витрат та благ у суспільстві, які мають вирішити основну конфліктну ситуацію, пов'язано з тим, що кожен агент при меншому внеску прагне отримати якнайбільше, лежить у площині формування нового сценарного моделювання перерозподілу повноважень й фінансових ресурсів між центральним урядом та органами місцевого самоврядування на користь останніх під гаслом «наближення уряду до людей», в виробленні рекомендацій щодо покращення ситуації в бюджетному фінансуванні, державних програм побудови «економіки добробуту» в Україні.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до науково-дослідних тем Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: «Дослідження впливу фінансово-кредитної інфраструктури на соціально-економічний розвиток суб'єктів господарювання» (№ державної реєстрації 0110U000589; «Фінансовий потенціал суб'єктів господарювання як чинник сталого розвитку ринкової економіки» (№ державної реєстрації 0113U006007; «Формування фінансової архітектури забезпечення національного добробуту» (№ державної реєстрації 0115U007182).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дослідження проведене за темою дисертації відповідає поставленій меті та висунутим завданням. Чітке визначення об'єкту та предмету наукового аналізу, логічне формулювання мети та завдань забезпечили змістовність наведеного в роботі матеріалу та отриманих ґрунтовних висновків.

Ступінь теоретичної та практичної обґрунтованості результатів дисертації підтверджується використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Розроблені методичні підходи до вирішення окремих задач базуються на фундаментальних положеннях економічної науки, наукових напрацюваннях вітчизняних і закордонних вчених.

Отримання наукових результатів дисертації здійснюється шляхом використання значного масиву інформаційних ресурсів: законодавчих та нормативно-правових актів України, офіційних даних державної служби статистики України, Національного банку України, Державної казначейської служби України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, офіційних даних міжнародних організацій, аналітичних даних вітчизняних та міжнародних організацій, експертних оцінок, застосування сучасних економіко-математичних методів.

Висновки, пропозиції та рекомендації ґрунтуються на результатах аналізу й синтезу, підтверджуються розрахунками, є достатньо повними та вичерпно аргументованими, що дає змогу стверджувати про досягнення мети роботи і виконання усіх поставлених завдань.

Достовірність результатів дослідження, їх наукова новизна та науково-практична цінність.

Наукові положення, висновки та пропозиції, сформульовані автором є достовірними тому, що отримані способом використання сучасних методів наукового пізнання, а також прийомів обробки фактичної інформації, комплексу економіко-математичних методів.

Наукова новизна отриманих результатів є ланцюгом логічно-виструнчених наукових положень, що у сукупності дають змогу досягти визначену мету дослідження. Сутність наукової новизни визначається такими положеннями:

– уперше розкрито зміст фінансової архітекtonіки забезпечення національного добробуту як співвідношення між ієрархічними та

мережевими компонентами, де публічні фінанси уособлюють у собі ієрархію, децентралізовані фінанси відображають мережевий тип відносин, фінансова інфраструктура опосередковує їх автономне відтворення та актуальну взаємодію, а фіскальний і монетарний трансмісійні механізми передають імпульси державної політики у фінансову систему, що у своїй єдності дає змогу вирішити завдання задоволення потреб суб'єктів господарювання й населення (с. 57-59);

– з'ясовано взаємозв'язок еквівалентного обміну, реципрокного обміну й довіри в забезпеченні добробуту, де реципрокний та еквівалентний обмін розкриваються як логічні ланки та особливі типи відносин, під час здійснення яких одночасно досягається еквівалентність та відбувається передавання благ, корисність яких не має еквівалентно-вартісного виміру, а відіграє символічно–знакову роль і втілює в собі акт установлення, зміцнення та закріплення відносин довіри між членами суспільства (с. 95-98);

– визначено наслідки впливу трансмісійного механізму державних фінансових інститутів на вибір суб'єктами господарювання очікуваної модератором поведінки, які полягають у зміні типу споживання індивідуальних та соціальних благ, нерівності в суспільстві, тривалості життя та екологічного середовища, що характеризує зміни в національному добробуті (с. 60-61);

– з'ясовано функції та об'єктивні межі фонду добробуту як базової складової фінансової архітектоніки, що втілені в системі економічних відносин стосовно акумулювання, розподілу, перерозподілу та використання коштів, які спрямовуються на досягнення цілей, безпосередньо пов'язаних із досягненням вищого рівня забезпеченості потреб суспільства в досягненні сталого розвитку (с. 150-151);

– встановлено ступінь і характер участі податкових, видаткових, трансфертних, актуарних, боргових та каналів трансформації державної власності у фінансових потоках фіскального трансмісійного механізму формування ресурсної бази фонду добробуту (с. 61-62);

– обґрунтовано методологічний підхід визначення перспективних змін у фінансовій архітектоніці національного добробуту як системи зі складною логікою функціонування та ієрархічно–мережевою побудовою шляхом застосування інструментів акселератора сталого розвитку (с. 353-355);

– удосконалено сучасні уявлення про добробут за рахунок розширення предметного поля дослідження шляхом включення до нього рівня забезпеченості задоволення потреб людини, які сприяють її матеріальному, духовному, соціальному й фізичному розвитку та гармонізовані з морально-етичними нормами й потребами в збереженні довкілля на основі застосування наукового підходу вимірювання людського розвитку «поза межами ВВП» (с. 142-143);

– оцінку фінансових ресурсів фонду добробуту, що полягає в розрахунку обсягів коштів, виділених з бюджетів усіх рівнів, корпорацій та домогосподарств, зважених на коефіцієнт нерівності та індекс інфляції, які спрямовуються на людський розвиток, а також коштів на фінансування складових фонду добробуту (с. 164-166);

– якісні критерії оцінки стану фінансової інфраструктури національного добробуту на підставі комплексного розгляду системи активів, кількості інституційних одиниць та сфер впливу державних регуляторів, а також показника фінансової глибини (с. 254-256);

– дістали подальшого розвитку теоретичні підстави розмежування понять «державні фінанси» та «публічні фінанси» шляхом визначення сутності публічних фінансів як особливої форми поєднання реалізації інтересів держави та громадського суспільства за рахунок закріплення на формальному й неформальному рівнях можливості та необхідності реалізувати суспільний вибір шляхом делегування повноважень і відповідальності від громадянського суспільства державним інститутам у частині розподілу та вторинного перерозподілу валового внутрішнього продукту (ВВП), а також частини національного багатства (НБ) під час

формування та використання сукупності фінансових ресурсів загальнодержавного, місцевого та спеціалізованого призначення (с. 196-197);

– визначення наслідків деформацій інституційної архітектури монетарного трансмісійного механізму шляхом розкриття дисфункцій, які виявляються в домінуванні інфляційних та спекулятивних очікувань, що порушує залежність між керованими та похідними макроекономічними показниками та призводить до звуження його фінансової бази національного добробуту (с. 308-310);

– розкриття системи соціально-економічних координат форсайт-простору розвитку фінансової архітектури національного добробуту шляхом доповнення її оцінкою інформації, що визначається мірою та ступенем довіри до неї й обумовлює відбір типу економічної поведінки суб'єктами господарювання (с. 349-351);

– теоретична характеристика змісту поняття «уразливість фінансової системи» шляхом включення до нього узагальнених наслідків домінування спекулятивного й Понці-фінансування та відповідного зменшення забезпеченого типу фінансових ресурсів національного добробуту внаслідок порушення фінансової архітектури (с. 257);

– визначення класифікаційних ознак рівня небезпеки боргової залежності публічних фінансів на підставі врахування співвідношення між обсягами залучення боргових ресурсів та витратами з обслуговування наявних запозичень на: припустимий, припустимий критичний, критичний неприпустимий рівні та стан боргової пастки, у якому обсяг залучених фінансових ресурсів є меншим за витрати з обслуговування наявних запозичень як чинника ризику національного добробуту (с. 236-238);

– оцінка впливу процесів інституційної деструкції в нестабільній господарчій системі трансформаційного типу шляхом розкриття змісту інституційного регресу сектора депозитних корпорацій України внаслідок масової втрати довіри, зменшення їх функціональної спеціалізації та

нечіткого ринкового позиціонування, неефективної регуляторної політики, що призводить до зменшення добробуту (с. 280-282).

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях

Основні наукові результати дослідження опубліковано у одноосібній монографії обсягом та 22 статтях у наукових фахових виданнях України та зарубіжних країн обсягом, у тому числі 1 стаття у зарубіжному фаховому виданні та 11 статей у вітчизняних виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз. Крім того, додатково опубліковано 2 статті та тези доповідей на 25 наукових конференціях. Вказане дає підстави стверджувати, що вимоги МОН України щодо необхідної кількості статей у наукових фахових виданнях України та виданнях, що включені до наукометричних баз та таких, що є фаховими виданнями іноземних країн витримані.

Оцінка стилю дисертації, її відповідність визначеній спеціальності та змісту автореферату вимогам МОН України.

Дисертація оформлена згідно вимог, висновки належним чином аргументовані та проілюстровані аналітичними розрахунками, поданими у таблицях і рисунках. дисертація написана діловою українською мовою.

Дисертація за своїм фаховим спрямуванням відповідає переліку напрямів дослідження спеціальності 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки. За змістом, сутністю та структурою відповідає вимогам Наказу міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 р. Зміст автореферату відбиває основні положення дисертації.

Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи.

Відзначаючи вагомий науковий доробок дисертанта необхідно одночасно вказати й певні недоліки та положення роботи, що викликають полеміку:

1. Дослідження механізму монетарної трансмісії як елемента фінансової архітекτονіки – складне завдання з яким автор цілком впорався, проте у роботі вказано не усі канали монетарного трансмісійного механізму, що виокремлені та досліджуються вченими як рівнозначні та відокремлені один від одного, це не дає змоги застосувати принцип ієрархічності (с.66) та посилення мережевих взаємовпливів.

2. Автор у дослідженні оперує категорією «публічні фінанси» не подаючи авторського тлумачення щодо методики обчислення цього показника (с. 216). Це створює фрагментарне уявлення про аналіз та оцінку стану публічних фінансів. Розбудова публічних фінансів у сучасних умовах господарювання потребує нових підходів до визначення якісних характеристик взаємодії державних органів, населення, бізнес-шкіл. Саме під час кризових ситуацій в економіці України виявилась обмеженість механізмів ринкового регулювання в подоланні негативних тенденцій і відновленні економічної динаміки.

3. У дисертації велику увагу приділено дослідженню визначення наслідків деформацій інституційної архітекτονіки монетарного трансмісійного механізму шляхом розкриття певних дисфункцій, проте не названо суб'єкт, діяльність якого порушена. Автор вірно з погляду сучасної економічної теорії викладає сутність наукової проблеми, але не досить коректно ідентифікує її (с. 308-310) через відсотковий, кредитний, валютний канали та канали грошового потоку і цін активів.

4. Полемічним є погляд на криптовалюти з боку теорії розвитку грошей. Протиставлення криптовалют та традиційних грошей можливо було б продовжити певним аналізом тенденцій ринка криптовалют (с. 111). Так, наприклад, криптовалюти важко використовувати навіть як мірило вартості, не кажучи про засіб накопичення, збереження вартості чи обміну. Попри ріст вартості багатьох валют, їх ліквідність викликає багато запитань. Хоча кількість валют і їх популярність зростає, число великих світових рітейлерів, які приймають криптовалюти як засіб платежу, скорочується.

5. У роботі автор подає власну трактовку терміна «фінансова сингулярність», проте цей науковий доробок не виноситься у наукові результати (с. 283-285). Ідея фінансової сингулярності може виглядати захоплюючою, але вона не менш ілюзорна ніж раціональна Утопія, яка надихала покоління прихильників централізованого планування.

Наведені вище критичні зауваження щодо змісту окремих наукових положень та їх дискусійність не знижують загальної позитивної оцінки дисертації та важливості отриманих висновків і практичних рекомендацій.

Відповідність дисертаційної роботи установленим вимогам

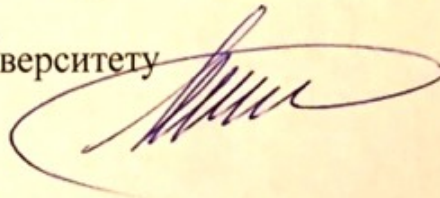
Дисертаційна робота Глущенко О.В. на тему: «Формування фінансової архітектоніки забезпечення національного добробуту» за структурою, змістом і складом вирішених завдань відповідає паспорту спеціальності 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки. Робота є закінченим дослідженням, результати якого вирішують важливе науково-практичне завдання щодо закономірностей і перспектив формування фінансової архітектоніки національного добробуту, визначення інституційних механізмів її функціонування та суспільних наслідків побудови. Робота вдало ілюстрована таблицями та графіками. Отримані результати містять наукову новизну та мають практичну цінність. Науковий стиль в дисертаційній роботі простежується. Технічне оформлення автореферату й дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам.

Загальний висновок

Подана до захисту дисертація Глущенко О.В. на тему: «Формування фінансової архітектоніки забезпечення національного добробуту» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, у якій вирішено ряд актуальних наукових проблем та отримано обґрунтовані результати, які будуть сприяти подальшому пошуку ефективних напрямів взаємодії фіскального та монетарного трансмісійних механізмів забезпечення національного добробуту. За змістом та оформленням дисертаційна робота Глущенко Ольги Вікторівни «Формування фінансової архітектоніки

забезпечення національного добробуту» відповідає вимогам п.п. 9, 10, 12, 13 затвердженої Постанови КМУ від 24.07.2013 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ №656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор Глущенко Ольга Вікторівна, заслуговує присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки.

Офіційний опонент
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної теорії,
макро- і мікроекономіки
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

В.Л. Осецький

Підпис засвідчено
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
КАРАУЛЬНА
29.10.

